

Władysław Łokietek

Lata życia ok. 1260–1333

Lata panowania 1306–1333

Nic nie zapowiadało wielkiej kariery tego władcy. Władysław Łokietek urodził się w czasie największego rozdrobnienia Polski. Był trzecim synem Kazimierza, księcia Kujaw, Łęczycy i Sieradza, oraz jego trzeciej żony, Eufrozyny, córki księcia opolsko-raciborskiego. Kazimierz był jeszcze władcą dużego księstwa, musiał je jednak podzielić pomiędzy synów. Władysławowi przypadła malutka dzielnicza brzesko-kujawska.

Zarówno dzielnicowa polska rzeczywistość, jak i rządy na południowych Kujawach nie tworzyły warunków do zgłębiania tajemnic wielkiej polityki. Choć nie miał Łokietek odpowiedniego przygotowania, osiągnął dzięki swym zdolnościom i ambicji wielkie sukcesy. Szanse otworzyły się przed nim w 1288 r., gdy odziedziczył Sieradz po bracie Leszku Czarnym. Być może już wtedy myślał o Krakowie. Tymczasem jednak rycerstwo małopolskie wybrało na swego władcę Bolesława mazowieckiego. Łokietek poparł kuzyna. Koalicja książąt mazowieckich i Łokietka pokonała w bitwie pod Siewierzem sprzymierzonych z Probusem książąt śląskich, co pozwoliło Łokietkowi na krótko zająć Kraków. Ustąpił stamtąd przed Henrykiem Probusem, księciem wrocławskim. Udało mu się zatrzymać Sandomierz. Dzięki temu stał się jednym z silniejszych książąt polskich.

Ponownie starał się o Kraków w roku 1290, już po śmierci Henryka Probusa. Tym razem dobrowolnie ustąpił Przemysłowi II wielkopolskiemu. Przemysł z kolei musiał po kilku miesiącach zrezygnować z Krakowa na rzecz Wacława II.

Celem Wacława było panowanie w całej Polsce. Po zhołdowaniu sobie kilku książąt śląskich zaatakował Łokietka. Najpierw, w 1292 r., odebrał mu Sandomierz, a następnie pokonał go pod Sieradzem.

Władysław musiał
ski i obiecał złożyć
z pozostałych swych
czenia nie dotrzy-
miast sojusz z Przemysłem II przeciwko Waławo-
wi. W 1294 r. zrekompensował sobie utratę Sando-
mierza, obejmując w posiadanie odziedziczoną po
bracie Łęczycę.

zrzec się Małopol-
Waławowi hołd
ziem. Tego przyrze-
mał, zawarł nato-
miast sojusz z Przemysłem II przeciwko Waławo-
wi. W 1294 r. zrekompensował sobie utratę Sando-
mierza, obejmując w posiadanie odziedziczoną po
bracie Łęczycę.

Po śmierci Przemysława II w 1296 r. i wygaśnięciu linii książąt wielkopolskich tamtejsi możni oddali władzę Łokietkowi. Zachęciło to księcia kujawskiego do podjęcia próby zjednoczenia kraju. Poza Wielkopolską dysponował także swoją częścią Kujaw, ziemią sieradzką i łęczycką oraz Pomorzem Gdańskim. Jako władca Wielkopolski przyjął tytuł „dziedzica Królestwa Polskiego”. Tytułu tego używał też Henryk głogowski, który rościł sobie pretensje do spuścizny po Przemysle i któremu udało się zająć zachodnie krańce Wielkopolski. W tym czasie pojęcie „Królestwo Polskie” straciło, jak się wydaje, ogólnopolskie znaczenie, ograniczając się do dawnej dzielnicy Przemysła II.

W 1299 r. Waław II, który nie zrezygnował z próby podporządkowania sobie całej Polski, uderzył na Łokietka, pokonał go i ponownie zobowiązał do złożenia sobie hołdu. W tej sytuacji Wielkopolanie wypowiedzieli Łokietkowi posłuszeństwo i dokonali elekcji Waława. Nie mieli wyjścia. Groził im podbój ze strony króla czeskiego, wspieranego przez oddziały Małopolan. Gdyby tak się stało, Małopolanie osiągnęliby przewagę nad możnymi Wielkopolski.

W 1299 r. Łokietek stracił wszystko i musiał uchodzić za granicę. Wiemy, że w ciągu czterech następnych lat był na Węgrzech, może też odwiedził Rzym. W tym czasie Waław zjednoczył niemal całą Polskę i koronował się w Gnieźnie na króla. Jed-

nak jego polityka
zadowolenie moż-
To niezadowole-
skich pozwoliło Ło-

zaczęła budzić nie-
nowładztwa.

nie z rządów cze-
kietkowi na powrót
do Polski. W 1304 r. lub na początku 1305 r. zajął Sand-
domierz. Jednocześnie w innych częściach Polski wy-
buchać zaczęły powstania. Gdy w 1305 r. zmarł Wa-
ław II, panowanie czeskie w Polsce przestało istnieć.
Łokietkowi udało się opanować ziemie Polski środko-
wej, Kujawy, Pomorze Gdańskie i Małopolską, nie
zdołał jednak zająć Wielkopolski, gdzie uprzedził go
Henryk głogowski.

Mogło się wydawać, że znowu wracają czasy rozbi-
cia dzielnicowego. Łokietek władał tylko częścią ziem
polskich. Poza jego władzą pozostawały Śląsk, Ma-
zowsze, w ziemi chełmińskiej zarządzili Krzyżacy,
a w ziemi lubuskiej – Brandenburczycy. W Wielko-
polsce władał Henryk głogowski, który znowu zaczął
używać tytułu „dziedzic Królestwa Polskiego”. Po-
nadto w latach 1308–1309 Krzyżacy podbili Pomorze
Gdańskie, a w 1311 r. mieszczanie krakowscy wypo-
wiedzieli Łokietkowi posłuszeństwo i uznali za swego
króla Jana Luksemburskiego, nowego władcę Czech.
Bunt krakowski Łokietek stłumił, nie udało mu się
obronić Pomorza. Mimo że w 1321 r. zwołany do
Inowrocławia sąd papieski przyznał tę ziemię Polsce,
na wiele lat pozostała ona pod władzą krzyżacką.

Mimo to Królestwo Polskie się odradzało. W 1314 r.
Wielkopolanie poddali się Łokietkowi. Pozwoliło mu
to rozpocząć starania o koronę królewską. W 1318 r.
uczestnicy wiecu zwołanego do Sulejowa uchwalili
petycję do papieża z prośbą o pozwolenie na korona-
cję ich władcy Władysława.

Papież stanął wobec trudnej decyzji. Łokietek był
jego sojusznikiem, do tronu polskiego jednak wysu-

nał pretensje król też papież dyploma-
dział, że zgadza się
nie może ona naru-

Aby więc nie prowokować króla czeskiego, Łokietek koronował się w Krakowie, a nie w Gnieźnie, jak wszyscy jego poprzednicy. Władca Czech wysuwał roszczenia do Królestwa Polskiego, którym według niego była Wielkopolska.

Państwo króla Władysława obejmowało tylko część ziem dawnego Królestwa Polskiego. Pozostawało też w konflikcie z zakonem krzyżackim, Brandenburgią i Czechami. Łączyły natomiast Łokietka dobre stosunki z Węgrami i Litwą, mógł liczyć na poparcie papieża. Mimo to w momencie próby pozostał osamotniony.

Ciąg konfliktów, jakie nastąpiły pod koniec panowania Łokietka, zapoczątkował polsko-litewski atak na Brandenburgię (1326 r.). Zakończył się on militarnym sukcesem, lecz politycznie był klęską. Uderzenie wspólnie z poganami na kraj chrześcijański spowodowało chwilowe osamotnienie Polski na arenie międzynarodowej. Wykorzystali to Krzyżacy, atakując Kujawy. Wsparł ich Jan Luksemburski. Przy jego pomocy Krzyżacy zajęli ziemię dobrzyńską, król Czech natomiast zhołdował sobie większość księstw śląskich i Mazowsze. Od zupełnej klęski uratowała Polskę pomoc dyplomatyczna króla Węgier.

W 1331 r. została wznowiona wojna polsko-krzyżacka. Mimo polskiego zwycięstwa pod Płowcami Krzyżacy zajęli Kujawy. Wyprawa odwetowa Łokietka nie dała rezultatu, musiał on zawrzeć rozejm. Obie strony zgodziły się na oddanie sporu polsko-krzyżackiego do rozsądzenia królom Czech i Węgier. Mediacji tej Łokietek już nie doczekał. Zmarł w 1333 r.

Polityce Łokiet-
wiele zarzutów. Jed-
sekwencji, zdolno-
stało odnowione Kró-

Władysław stworzył fundament, na którym jego syn, Kazimierz Wielki, mógł zbudować silne państwo.

Władysław Łokietek ożenił się z Jadwigą, córką Bolesława Pobożnego, księcia Wielkopolski. Spośród licznych potomstwa przeżył ojca tylko syn Kazimierz i córka Elżbieta. Została ona królową węgierską, żoną króla Karola Roberta.

ka można postawić
nak dzięki jego kon-
ściom i ambicji zo-
lestwo Polskie. Król